

بہاؤی ہتلر جو لکے دے رچوو! ... ئیدریس مستفا

بہاؤی ام رق و نائینسانى بوونہ کى لہ جوولہ کى لہ کووہا تبوو؟!

بہاؤی شہى ئہ کرایندوہ کشفہی کی توند کوتہ تہ نہوان روسیا و ئیسرائیلوہ. ئیسرائیل سیاسہ تہ کی زہ ناحہ کیمانہی پہیہو کردووہ لہم تہ نگڑہیہ دا کہ روسیای نیگہ ران و توہہ کردووہ لہ خہ. سیاسہ تی ئیسرائیل لہو شہرہ دا چہ و چى نیہ ئوہ بابہ تی ئہرمان نیہ، بہہ کو ئوہی دہم وہ ناماڑہی پہ بدہم ئوہیہ کہ ہتلر جوولہ کى دہرچوو بہہام ئوہ رقہی لہ جوولہ کى لہ چہوہ ہاتبوو. دیارہ رتہہیہ کی زہری ئہ کراینی بہ ئاینزایى جوو لہ ئہ کراین دہژین و وہک دیارہ سہرہ کی وہاتیش، فلادیمہر زیلینسکی، جوولہ کىہ بہہام ئوہی ہموو دنیا واقی وہماوہ ئوہیہ کہ ئہ کراین ئیستا لانکہی نازیہت و فاشیہ تی ہیتلہریہ. دہرکوت و بہ ئاشکراش راگہہہرا کہ ئوہانہی یارمہ تی دارایى و لہجستى بہ نازیہکانى ئہ کراین بہتایبہت کہ تیہکانى بہتالیہ نی ئازہف دابین دہکن بلیہ نہری جوولہ کى بہ ناوبانگی ئہ کراینہ بہ ناوی "ایہور کہہہہہہ سکی." ئوہی روسیای زیاتر پہست کردووہ کہ ئیسرائیل بہ ئاشکرا چووہ بہرہی ناتہ و غہربہوہ دژ بہ روسیا لہ کاتہ کدا لہ رووی مہژووی و جوگرافیہوہ ئوہندہی روسیا نیزیکہ بہ ئیسرائیل و جوو ئہمریکا ئوہندہ نیزیک نیہ بہ ئیسرائیل و جوو.

بہسر پہرہکہ، سہرگی لافہف، وہزیری دہرہوہی روسیا گوتی ہتلہر رگہہ کی جوولہ کى بووہ رقہی لہ روسیا بوو، زیلینسکیہ جوولہ کىہ و رقہی لہ روسیاہ. ئیسرائیل بہم قسانہ ئاوری تہ بہربوو بہہام من لہرہ دا ناچہ سہر ئوہ ناگر تہہربوونہی ئیسرائیل و کشفہ لہدوانیہکانیان لہگہہ روسیادا. ئوہی گرنگہ بہ من سہرچاوہی ئوہی ہیتلہر رگہہ کی یہودیہہبووہ و بہچى ئوہند رقہی لہ جوولہ کىہ بووہ. لہ رتہاوا دہیانہوی رتہی بکہنہوہ و ئہم راستیہ بہ تیئہری موئامہرہ ناوبہہن بہہام سہرچاوہی ئہسہ لای ہیتلہر خہیہوہ بووہ. چہن؟ پارہزگارہ تایبہ تہ کى ہتلہر کہ ناوی "ہانز فرانک" بووہ لہ یادہوہریہکانى خہیدا نویویہ تی کہ دہنگہیہ کی ئاوها لہ ناو خہہہ کدا بہاو بوو گواہیہ پاشخانى ہتلہر بہ ئاین جووہ. دہہہ ہتلہر بہتایبہت رایسپاردم کہ بہ دواى ئوہ بابہ تہدا بچم. دہہہ دواى ئوہی لہکہ لہہہوہم لہسہر کرد وادہرچوو کہ نہکی ہتلہر لہ باوکیہوہ

جولځکه بوو و ئېمېشی به سېمینډو به هیتلر وتوو. بېلګام ئېوې جګګې پرسپار و تېلېامانې بېچې هیتلر ئېوې نډې رق ئېستور و نائینسان بوو بېرامبېر به جولځکه.

هېموو ئېو حا تې سایکېلېجې و مېسېلی دایکې و دېمانې ګېنجېتی هیتلر ګوایې وای لېکړدوو رقی لې جولځکه بېت بندېمایېکی ئېوتېی بابېتی نیې و شاردنډوې راستیېکانې. ئېو راستیانې کې پرې لې مېژووی مړېقایېتی. ئېو مېژووې پېې لې کېشې و ململانې و دوژمنکاری و سېرکېوتن بېسېر یېکدیدا لې پېناو دېسېتات و خېلېادان و سېردارېتیدا. ئېو رق و دوژمنکارېتیې لې نېوان کېسې نزیکېکاندا هېې لې نیوان خېلېکاني دووردېستدا نیې. مېسېلېیېکی ئېلېمانې هېې دېت لې رقی ئېو کېسې بترسې کې پېشتر نازیزت بوو. ژيانې کېمېلېتیمان چ لې چوارچېوې خیزانېکاني وېکې برایېتی و هاوېلېتی و هاوسېری و خزما یېتی و چ لې چوارچېوې سیاسې و ما یې دا پېې لې رق و ناحېزېتی بېامبېر بې یېکتر تارادې بېیېکدادان و یېکتر شکاندن و تېنانت کوشتنې یېکتریش؛ کېجې بېرامبېر خېلېکاني دوور ئېم رېوشې بېو پلېیې بوونی نیې و هېکارېکېش ئېو ئېرزېیېتې نزیکایېتیې کې ململانېکاني تېدا دېواتې پېشېوې. شېیې مېژووی براکان لې هابیل و قابیلېوې دېستی پېکړد. پېیوېندیې خزما یېتیېکان خراپترین پېیوېندیې کېمېلېتېکانن، هاوسېرګیری زېر جار وېک دانوستان و دامرکاندنډوې شېې و دوژمنکاری ئېژمارکړاوې. ژن لې تېلېیې خوېن لېرېوې سېرچاوې دېګرې. ئېمې رېدېجېتې ناو سیاسېت و پاشقوګرتن و کوشتنې هاوېې و خزم و تېنانت کېس و کاری خوېنیش وېک برا و ئامېزا حا تېکی ئاسایې و مېژووی سیاسې دېسېلېتدارېکان پېیېتی لېم نموونانې و لای خېشمان هېن کې لې پېناو دېسېتات و سېردارېتیدا چېن باو و کوې و برا و ئامېزا و خزم و کېس و دېست و هاوېیې نازیزی یېکتریان کوشت و دېشېکېن. داخېکې لیرېدایې کې بې نیوېندې سیاسېکې ئاسایې واتې خېکې بې ئاسایې وېری دېګرن سېرکړدېیېک کېس و کاری خېی بکوژې یاخود وېتات تان بکات کېچې لېی خېش دېبن و بګرې چېپېیې بې لیدېدن و دېنگې بې دېدن و لې هېموو شوېنیکش داکېکی لېدېکېن لې کاتېکدا ګر ئېوې لې ائستېکی کېمېلېتیدا بچېتې پېش ئېوا ئېتر بې چاوی خراپ و عېیب و عارېوې سېیر دېکړې و کېمېلېګېی ئېمې پېې لې حا تې ئاوها. بېهېرحا،

ئېوې من لېرېدا مېبېستمې ئېو رق و دوژمنکاریېی هیتلر لې چېوې هاتېبو بې رامبېر بې جوو لې کاتېکدا خېی جوو بوو. ئاینېکان

هه مان ره ننگدان وای ئو و حا ته که مایه تی و نزیکا یه تی یان هه یه که په شتر ئاماژم په دا. وک د زانین ئاینه کان ئاوها هاتوون: جوداییزم (ئاینی جوول که)، کرسیتیان ته (مسیحیت)، ئینجا ئیسلام. هه رسه دیان ته که ش له یکه شوین و یکه سه رچاویو هاتوون و بگر ته که سته کانیش ئو و نه له یه که و نزیکن هه ر به برا و ئام زای یه که تر د چن. ته نان ته و که قه و میش موسا جوو بوو، عیسی جوو بوو، تا کو ئیستا به ته و اویش دیار نیه په غه مبه ری ئیسلام سه ر به کام قه وم بوو به که کو ته نه ئو و زانراو وک له سه ر جاو م ژوو یه کانی خه یاندا هاتوو که یه که م هاوسه ری محم د که ناوی خه دیجه بوو جول که بوو و نزیکتری که سیش له محم د و ئام زاکه ی خه دیجه بوو به ناوی " و ره قه بن نه و فله. "

جوداییزم هه ردو وکیان، مسیحیت و ئیسلام، ره ته د که ته و و دانیان پیدانان و ئو و انیش ره که کی م ژوو ییان له هه لگرتوو. سه رباری په که و ژیان جوداییزم له که هه ر دوو ئاینه که ی تر دا، به مام جوو کان هه میش به نه فر ته کراون له لاین م سحیت و ئیسلام و. م ژوو ی په لاماردانی جول که له لاین م سحیت ته و په ش هتله ریش رووی داو و چه ندان جار جوو کان توشی که م که کوژی هاتوون و ئو کین و ره که ی ئیسلام و م سحیت له جوو هه یان یه که که له ره قه م ژوو یه تر سنا که کان و له هه ر شله قان که دا جوو کان په لامار د درن به مام ئه مجاره جوو کان، ئیسرائیل، بوون به به شک له به ره یکه که نه د بوو بین. قه که کردنی ئاینی جوو و داخستنی به رووی ئو وانی تر دا هه م جوو کانی وک ژمار به که می هه شته و و هه م ره که ی خه شکرد به دوو دینه که ی تر ئاسان په لاماریان بدین و ئه زیه تیان بدین و نابودیان بکه ن و ما و حه یان تا ان بکه ن و به که س کوژیان بکه ن. ئه م په لاماردانان هه یه بنه مایه کی ئینسانی و ویزدانی و ئه خلاق و بگر خوداییشی نیه به و مانایه ی خودا هیم هه موان به مام به ئو وای د سه لات که جیگیر بکه یت و سیاس ته که به ریت په ش و ته د به حیل یه که هه به ته یان بیانوو یه که هه به و شته کانی خه ته له سه ر که که بکه ی. له د ورانی حوکه ی ئاینی و راسیستی و فاشیه تبووندا ئاسانترین و باشتترین ئامانج ئو و که مایه تی ئاینی و نه ته و ییانن که له په نا د سته خه ته د ژین. په لاماری هیتله ر به گیان جوو کان له ره و هه نگاو هه لد هه نه ئه که رنا هیتله ر له هه موو که س باشتد د یزانی ره که کی جول که یه و ئه فسه ره په به رزه د سه ز که ی له د مانی جه نگی یه که می جیهانیدا جول که بوو، بگر له سه ر تاو ژمار به کی ره له جوو کان چوون ناو پارت ته که یه و هه ند کیان هه ر مان و له که ئو وای به روال ته ئاینی خه یان گه ی به مام له ناو خندا هه ر جوو

بوون و نزاياڻيش ئمڻيان ابش دڙانى، بڻ نموونڻ ئلى وايزڻڻ
گڻنجڻكى جووى ھڻرڻرڪار لڻ ڪامپى ئڻشفيتز دڻڻڻ ئو دڪتڻرى ددانڻى
ڪڻ دڻھات دگانڻ ئاڻتونى و زيويڻڪانى لڻ دڻم دڻرھڻناين جولڻڪڻ
بوو، بڻھڻرحاڻڻ،

م.ب.ستم ل.و.ی. ک.م.ب.م.گ.ر.ج.و.و.ل. ئ.م.ا.ن.ی.ا.د.ا. ن.ب.و.ن.ا.ی. و.ه.ر. ک.م.ی.ن.ی.ک.ی.ت.ری.ئ.ا.ی.ن.ی. و.ن.ت.و.ی.ی.ه.ب.و.ن.ا.ی.ه.ی.ت.ل.ر.ه.م.ان.ش.ت.ی.د.ک.ر.د.؛.چ.ون.ک.ه.ر.ک.م.م.ک.ک.م.ک.م.ب.ن.ئ.ا.م.ان.ج.ک.ی.ئ.ا.س.ان.ت.ر.و.ب.ا.ش.ت.ر.د.پ.ک.ی.و.ه.ر.چ.ی.ئ.ا.س.ت.سی.اس.ی.و.ف.ک.ر.ی.ک.ا.ن.ی.ش.ک.م.ب.ب.س.ت.ل.ی.ه.ی.ش.ت.ک.ی.پ.ب.ک.ی.ل.و.د.ا.ل.م.و.د.ا.ی.ک.ی.د.ی.ا.ر.ی.ک.را.و.د.ا.ت.اق.ی.د.ک.ی.ت.و.و.و.ه.خ.را.ن.د.ن.ی.خ.ک.ی.ش.ب.د.و.ر.ی.د.ا.ئ.ا.س.ان.و.ه.د.ف.ک.ز.و.و.ت.ر.د.پ.ک.ن.ر.،.ج.ا.ل.و.ر.وان.گ.ی.و.ی.ک.م.س.ی.ح.ی.ت.و.م.ژ.و.و.د.ژ.ب.ج.ول.ک.ی.ک.ی.و.ک.م.اد.ی.ک.ی.خ.ا.و.ل.ب.ر.د.س.ت.د.ا.ه.ب.و.ه.ی.ت.ل.ر.ئ.و.م.اد.خ.ا.و.ی.ب.کار.ه.ن.ا.ب.م.رام.ی.سی.اس.ی.ف.ا.ش.ت.ان.ی.خ.ی.ک.سی.سی.اس.ی.ل.و.ج.ر.ی.ه.ی.ت.ل.ر.ی.ش.،.ه.ر.و.ک.چ.ن.ل.ه.م.و.و.ش.و.ن.ک.ی.د.ن.یا.ه.ی.،.گ.ر.ن.گ.ب.ی.ان.م.ان.و.و.د.س.ا.ت.د.ار.ت.ی.و.س.ر.د.ار.ت.ی.و.د.س.ت.ب.س.ر.د.ا.گ.ر.ت.ن.ی.م.ا.و.س.ا.م.ان.و.گ.ر.ن.گ.ن.ی.ک.د.ب.ت.ژ.ر.پ.ا.و.گ.ر.ن.گ.ئ.و.ی.ب.س.ر.ل.اش.ک.ان.د.ا.ب.م.و.ب.گ.م.د.س.ا.ت.ج.ا.ئ.و.ل.اش.ان.ه.ی.خ.زم.و.ک.س.و.د.را.وس.و.ها.و.و.و.د.س.ت.ب.ت.ف.رق.ی.ن.ی.و.ئ.و.چ.ار.ن.وس.ک.ی.ان.،.ف.ا.ش.ت.ک.ان.و.ر.گ.ز.پ.ر.س.ت.ک.ان.،.ه.ر.و.ک.چ.ن.ع.لی.ح.س.ن.م.ج.ید.د.ی.گ.وت.ق.ی.چ.ک.ب.ا.ن.ی.و.ی.گ.لی.ع.راق.ب.ک.و.ژ.ر.ل.پ.ن.ا.و.س.ر.ک.ی.ف.ر.م.ان.د.س.د.ام.ح.س.ن.،.ئ.ا.و.ها.ش.ه.ی.ت.ل.ر.چ.ن.د.ب.س.ر.ل.اش.ی.ج.و.و.ک.ان.د.ا.ر.ی.ش.ت.ب.ی.س.ت.ئ.و.ن.د.گ.ی.ان.ی.ها.و.ا.ت.ی.ئ.م.ان.ی.م.س.ی.ح.ی.ک.ان.ی.خ.ی.ک.ر.د.ق.ور.ب.ان.ی.د.س.ت.ب.ر.ز.ک.ر.د.ن.و.ی.ک.ی.خ.ی.

کټش و ململانک نوان جوو کان وک هـر گرپ و خټکټکی ټاينی تر جياوازی بیر و کردار و تټزی ټاينی و سياسی و ټينسانيان هـی و بـ چټپانندی دسټاتټکيش گروپک يا کټسک ټامادټی هـموو ټوانی تر بکاتټ قوربانۍ خۍ وک هـيتلټر کټ خۍ جوو بوو و نټهټشتوو کټس بزانهټ تاکو زانراو و بـ رټسميش پارټزټرکټی پټی گوټووټ نمونټی کټ بـرجټستټی ټم خاټټی و نمونټی تری زټریش هـن لټ شوټنډ جياوازټ کانی تری ټم دنيا پټی ټم.

من واک خەم بە و پەودانگەى مەژوو دەبینم هیچ بەم سەیر نە و
سەرسام نابم بە وەى کە هیتلەر گەر خەى رەگەى جۆلەکەى هە بە و
جۆلەکەى قەتەوعام کرد بە. یەكەم شت جۆلەکەى بوون ئاینە نەک
نەتەو و پاشان لە مەژوودا ئەوانەى کە مەکوژى یەکتریان کردوو
زەرتر لە قەوم و تیرەى یەکتەر بوون. مەژوو ئاینەکان پێشانى دەدا

کە ھەموان یەک زمان بوون کەچی باو و خوداپەرستی کە ی جیاواز بوو بەبام ئێو کوشت و کوشتاری بە یەک کردوویان ھێچ پەلاماردانەکی مەژوویی ئێوێ تەدا نەکراو. ھەر بە نموونە کوردی خەمان ئێوێ لێ دستان ھات دژ بە کوشتنی یەکتەر لێ دستان ھات، بە نموونە، ئیبراھیم پاشای بابان کە بە دامەزرێنەری سلێمانی دادنە و پەیکەرێکی گۆرێ لێ ناو شاری سلێمانیدا بە کارو و زەر کوردی خەشمان بە رمزی نەتەوێیی دادەنەن لێ شەیی کە مەکوژی نەتەوێکی خەیدا کوژراو. ئیبراھیم پاشا جاشی حوسمانیەکان بوو و چەندان جار شەیی یەزیدیەکانی کردوو لێ ناوجەیی موسە و شەنگار و لێ دوا یی جاریشدا ھەر لێو دێ کوژر و مەیتە کەشی لێو دێ نەژر.

ئێوێ ئێستا جووێکانی ئێکراین دێیکەن بە ھاوکاری و یارمەتیدانی مایە گۆرێ بە نازیەکانی ئێکراین شتەکە لێم جیرێک و باسە مەژووییە کە مەلایتیە سیاسیە ئێگەرنا چەن دێ بە بلیەنەرێکی جوو، سەرکەکی جوو، یاخود دێولەتێکی جووی وێک ئیسرائیل نە ھەر بچەتە بێرێ نازیزمی ئێکراینی و ناتە و غەربەو بەکو پشٹیوانی دارایی و سەربازی و لێجستی ھەزێک و قەوارێکی نازی ھیتلەری بکات. ئێو پەوپاگەندەنێ لێ غەرب دێکران وێک ھەکارێک باس دێکرا گوايە بەچی ھیتلەر رقی لێ جولەکەیی و مەسەلەکەیان بە شتەکی شەخسی دێگەیی و ئێوا نێک ھەر راست نەبوو بەکو دێیەکی شاخدار بوو کە خودی ھەوێستی ئێستای ئێوروپا بە پشٹیوانی کردنیان لێ نازیەکانی ئێکراین ئێو دێیە دێسەلمەن.

ئیدریس مستەفا

٧ ئایاری ٢٠٢٢